

Onderwijskunst op de basisschool

De Basis cursus onderwijskunst werd door verschillende leerkrachten uit het onderwijsveld gevolgd. Tegen het einde van de cursus kregen ze de opdracht een onderwijsverhaal te schrijven, waarin ze aangeven op welke manier ze gewerkt hebben met kinderen. Voor dit bulletin kozen we twee onderwijsverhalen uit. Ze zijn geschreven door Stella de Rijcke en Anton de Jong, die beiden ook in hun pabotijd een exemplaar ontwikkelden.

Anton de Jong

Leerkracht ds. J. Fraanjeschool te Barneveld

De reis om de wereld in 80 dagen

Verbaasd komen de kinderen binnen. De tafels staan langs de kant van het lokaal opgesteld; de stoelen in een kring. 'Gaan we nu nog in de kring? We zitten in groep 7!', klinkt het.

Aan de muur hangt een grote wereldkaart. Op het bord zie je prachtig gekleurde platen. De kinderen worden al snel stil als de deur open gaat en er een man met een lange jas en hoge hoed op binnenkomt. Voordat hij gaat zitten, zet hij zijn koffer naast zijn stoel.

er af vliegen. Twee uur achter elkaar. Enkelen beginnen dan wel te klagen: 'Ik snap het niet. Hoe moet dat nou?'

Er wordt hier niet alleen op het 'technische' gebied geleerd, ook de sociale vaardigheden worden toegepast en uitgebouwd. De kinderen moeten de opdracht immers in groepen van vier maken. Ook later in het exemplaar wordt steeds samengewerkt. Er was zelfs een jongen die anders met niemand

Maar nu vertellen de kinderen elkaar even hoe het moet

Opgewonden begint hij te vertellen dat de meester voor wie hij werkt een weddenschap heeft afgesloten: hij wil in 80 dagen de hele wereld rondreizen! 'Willen jullie mee? Ja? Ga dan maar eens kijken of dat wel lukt in 80 dagen.'

Enthousiast gaan de kinderen aan het werk. Atlassen komen tevoorschijn. Met linialen worden de afstanden gemeten. Enkele kinderen berekenen hoe lang het duurt voor de afstand is afgelegd met de middelen die de mensen in 1870 tot hun beschikking hadden.

Drie jongens staan zich te vergapen voor de wereldkaart om te kijken waar Bombay ligt. 'Die plaats bestaat echt, meester!' Ergens anders zijn vier kinderen met elkaar in discussie over de afstand van Londen naar Calais. 'Het is geen 75, maar 90 kilometer! Kijk maar, als je het opmeet, heb je één centimeter en negen millimeter!', zegt één van hen. Het rekenen met schaal is dit jaar in de rekenmethode welgeteld één keer aan de orde geweest. Maar nu vertellen de kinderen elkaar even hoe het moet! Daar is deze keer geen Directe Instructie voor nodig. Sterker nog, de meester heeft nog helemaal geen instructie gegeven, alleen maar een verhaaltje verteld en een (uitdagende) vraag gesteld. En nu? De kinderen werken dat de stukken

wilde samenwerken en nu aan een meisje met wie hij altijd ruzie had vroeg: 'Heb jij al iemand?' Als nu de hele act uit het exemplaar mislukt zou zijn, was dit toch zeker één winstpunt te noemen! Mislukt was de act overigens zeker niet.

Later, als de reis om de wereld al een week achter de rug is, zit er een jongen te zuchten boven zijn schrift met breuken. De meester vraagt hem: 'Waarom haalde Phileas Fogg de Reis om de wereld?' Direct schieten anderen te hulp: 'Omdat hij erin gelóófdde!' Iets om ook bij andere vakken nog eens aan terug te denken.

'Wanneer gaan we weer dat leuke met muziek doen in het speellokaal?'

'Heut kommt der Hans nach Haus' heeft al vaak geklonken in het klaslokaal. Het lied zit er goed in. We kunnen dus gaan starten met het exemplaar 'Canonzingen'.

Opgewonden fluisterend lopen de kinderen op hun sokken door de gang van de school. Ze weten niet precies wat er gaat gebeuren ... Maar ze hebben er wel veel zin in!

In het speellokaal wordt de groep in tweeën gesplitst en gaat tegenover elkaar zitten op banken. Als de juf begint te neuriën, duurt het maar enkele seconden voordat de hele groep mee neuriet. Hierna komen vanzelf de bekende Duitse klanken bij de noten en zingen de kinderen uit volle borst. Terwijl de kinderen zingen, laat de juf één voor één de bewegingen zien die de kinderen kunnen imiteren. Na enkele keren oefenen weet iedereen de bewegingen en gaan die ook nog precies tegelijk. De kinderen kijken nu ook om zich heen en zien hoe leuk dit samen gaat.

Door de gebaren van de juf begrijpt de ene groep dat ze moet wachten. De andere groep gaat verder met het lied en de bewegingen. Bij de tweede regel

bewegingen die hierbij passen?

De uitwerking in de groepjes is verschillend. Eén groepje blijft ruziën over de liedkeuze, een ander groepje heeft het idee er een toneelstukje gedaan moet worden, weer een ander groepje weet geen bewegingen te bedenken ... Overall is wel wat aanmoediging en sturing nodig.

Ongeveer drie kwartier later druppelen de kinderen het speellokaal weer binnen. Zenuwachtig giehelend gaan ze zitten op de banken. Dan komt het spannende moment waarop het eerste groepje naar voren mag komen. De andere kinderen kijken verwachtingsvol toe ... Welk liedje zou het zijn en hoe gaan ze bewegen? Het groepje kinderen gaat in een cirkel staan en begint met zingen: 'Make new friends ...' En ondertussen klappen ze en lopen ze redelijk gelijk heen en weer. Als het groepje klaar is, krijgt het een daverend applaus van de rest van de klas. Opgelucht en blij gaan deze kinderen weer zitten. De andere groepjes komen nu ook aan de beurt. De resultaten zijn heel verschillend: het ene groepje beweegt heel ritmisch op de maat, binnen een ander

Er ontstaat een 'samen gevoel'

wenkt de juf naar de wachtende groep om weer te starten met zingen en bewegen. En zo komt de canon tot stand. Na dit enkele keren afgewisseld te hebben, gaan de kinderen zitten. Even is er een druk gegons in het lokaal. Er klinkt gelach, gepraat ... de kinderen zijn enthousiast! Als het stil geworden is, vraagt de juf: 'Wat voelde je toen je dit deed?' Direct schieten de vingers omhoog. Na wat bedenktijd krijgen de kinderen de kans zich te uiten. 'Ik vond het leuk', zegt een meisje. De juf vraagt door: 'Wat voelde je dan?' Even is het stil. Dan zegt ze: 'Blij.' Andere kinderen knikken instemmend. Er ontstaat een 'samen gevoel'. De kinderen verwoorden dat ze plezier hebben gehad. Allemaal willen ze er iets over zeggen, dit gevoel samen delen.

Als de emoties geuit zijn, is het tijd voor de volgende opdracht. De kinderen kiezen een bekend lied waarbij ze zelf bewegingen bedenken. De groepjes van ongeveer vijf kinderen worden ingedeeld en daarna vertrekken de kinderen enthousiast naar een plekje in het schoolgebouw, waar ze in alle rust hun ideeën kunnen uitproberen. Bij alle groepjes komt de juf even kijken: Is er al een lied gekozen? Zijn er

groepjes gaan de leerlingen 'paardje rijden' op elkaars ruggen. Terwijl de kinderen zingen en bewegen, rijzen in het hoofd van de juf allerlei vragen: Waar ligt dat nu aan? Hebben sommige kinderen de opdracht toch niet goed begrepen? Hebben ze ook te weinig ritmegevoel of te weinig ideeën over hoe je kunt bewegen op muziek? Waarschijnlijk is het een combinatie van dit alles.

Als iedereen geweest is, mogen de kinderen zeggen wat ze leuk of goed vonden van een ander groepje. Dat kost wel even tijd ... De kinderen zijn niet alleen enthousiast over hun eigen prestatie, maar ook over de prestaties van hun medeleerlingen. Als de juf tot slot vraagt wat ze van deze middag vonden, zijn de kinderen heel enthousiast en positief.

Dat onderwijskunst zorgt voor blijvende, positieve herinneringen blijkt wel, want zelfs drie maanden later komen er nog kinderen aan de juf vragen: 'Wanneer gaan we weer dat leuke met muziek doen in het speellokaal?'